

ปัจจัยจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา

Discriminating Factors Affecting Students' Retention of Decision-Making to Study in Vocational Education Institutions

อนุ เจริญวงศ์ระยัย^{1*}

Anu Jarernvonggrayab^{1*}

Abstract

This research aims to investigate factors that discriminate student's retention of decision-making to study in vocational education institutions. A random sample was taken of 342 potential students willing to study at the institutions. Only 233 students retained the decision and those 109 students changed their decision to study in basic education institutions. Two variables of demographic factors, nine variables of situational factors and psychological traits factors, and five variables of psychological states factors were used to classify the different groups of students. Hierarchical Multiple Logistic Regression was applied to the data analysis and Bootstrap Resampling Techniques was used for validating the results. The results showed that the factors that discriminate the retention of decision-making with a statistical significance level at 0.05 and consistent classification are different types of institutions and students' attitudes toward the value of vocational education. It is also found that the retention can be discriminated by students' perception of decision-making self-efficacy on continuing their study in vocational education institutions, parent's expectations, guides from teachers, and lack of information; however, the discrimination is not consistent.

Keywords: *decision making, continuing education, vocational education, hierarchical logistic regression.*

¹คณะครุศาสตร์ (สวนวังจันทร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: anujarer@gmail.com)

รับบทความวันที่ 22 ธันวาคม 2560 รับลงตีพิมพ์วันที่ 7 พฤษภาคม 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 342 คน ที่ตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา เมื่อตัดสินใจศึกษาต่อแล้วแบ่งเป็นนักเรียนที่มีความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา 233 คน และนักเรียนที่เปลี่ยนการตัดสินใจศึกษาต่อในสายสามัญ 109 คน ปัจจัยที่ใช้จำแนก ได้แก่ ปัจจัยควบคุมเป็นปัจจัยด้านประชากร 2 ตัวแปร ปัจจัยสถานการณ์และจิตลักษณะเดิม 9 ตัวแปร ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ 5 ตัวแปร ใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบตามลำดับขั้น และทดสอบความคงที่ของผลการวิจัยโดยการสุ่มซ้ำด้วยการวิเคราะห์ห้บุทสเตรปในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความคงที่ในการจำแนกได้แก่ สังกัดของโรงเรียนที่นักเรียนศึกษาและเจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาด้านการเห็นคุณค่า ส่วนการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา การรับรู้ความคาดหวังของผู้ปกครอง การรับรู้การแนะแนวจากครู และการขาดสารสนเทศพบว่า สามารถจำแนกความคงทนในการศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ แต่ขาดความคงที่ในการจำแนก

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, การศึกษาต่อ, อาชีวศึกษา, การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบลำดับขั้น

บทนำ

การพัฒนากำลังคนเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศไทยเริ่มต้นเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาระดับพื้นฐานในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักเรียนที่ต้องการพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานต้องทำการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ การศึกษาในระบบ (Formal Education) ของประเทศไทยได้จัดการศึกษาไว้ 2 ประเภท ได้แก่ ระบบสามัญศึกษา (Basic Education) และระบบอาชีวศึกษา (Vocational Education) ปรัชญาการศึกษาทั้งสองกลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นการเตรียมบุคลากรของประเทศในด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติการ (อริปิตย์ คลีสุนทร, 2557)

การวางแผนกำลังคนของประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญ ประเทศไทยได้วางทิศทางในการพัฒนาประเทศไว้หลายทาง ทั้งการเป็นแหล่งผลิตทางอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเกษตร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ทิศทางการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ในระดับปฏิบัติการในการดำเนินงานอย่างมืออาชีพเป็นจำนวนมากอย่างไรก็ตามพบว่าแนวโน้มของการผลิตกำลังคนด้านปฏิบัติการ คือ การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีปัญหาในหลายประการ เช่น กำลังคนที่ผลิตได้ไม่เข้าสู่ตลาดแรงงานเพราะต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี การแสวงหาผู้เรียนเข้าสู่ระบบการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560) ได้เสนอยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาในเชิงปริมาณเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนศึกษาสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น เช่น (1) การอุดหนุนเงินการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาค (2) ทุนเสริมสร้างประสบการณ์อาชีวศึกษาและสร้างรายได้ระหว่าง

เรียน (3) การส่งเสริมภาพลักษณ์และปรับค่านิยมของผู้เรียนด้านอาชีวศึกษา เป็นต้น

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่า ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเกี่ยวข้องกับค่านิยมหรือเจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยสาเหตุหนึ่งแต่ไม่ใช่สาเหตุในการอธิบายการตัดสินใจทั้งหมด นักวิจัยจำนวนหนึ่งจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาอาชีวศึกษา (เรวดี วัฒนากโกศล, 2533; วรณี แกมเกตุ, 2536; ธนากร พงษ์เผือก, 2549; ทศนา ทองภักดี, อรพินทร์ ชูชม, และ อัจฉรา สุขารมณ, 2551; วันฉัตร ทิพย์มาศ, 2556) เนื่องจากพบว่าเป็นระดับการศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศ แต่ประสบปัญหาผู้เรียนค่อนข้างน้อย ผลการศึกษาที่ได้ซึ่งองค์ความรู้ที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุของการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ โรงเรียนและครอบครัว ในการส่งเสริมให้นักเรียนตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า งานวิจัยที่ผ่านมาในประเทศไทยนิยมใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Reasoned Action Theory) (Fishbein & Ajzen, 2010) เป็นทฤษฎีหลักในการกำหนดตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย (เรวดี วัฒนากโกศล, 2533; วรณี แกมเกตุ, 2536) อย่างไรก็ตาม การเลือกศึกษาต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจัดว่าเป็นการเลือกศึกษาต่อเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต (กรมการจัดหางาน, 2559) ดังนั้น จึงสามารถนำทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพเข้ามาปรับใช้ในการศึกษาการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับขั้นที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นได้ ซึ่งในประเทศไทยยังไม่ได้นำทฤษฎีในกลุ่มดังกล่าวมาใช้ศึกษามากนัก โดยทฤษฎีการเลือกอาชีพ (Career Theory) ประกอบด้วย 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมด้านอาชีพ (Social Cognitive Career Theory) (Lent, Brown & Hackett, 2002; Lent, 2005) และทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Making Theory) (Gati, Krausz, & Osipow, 1996; Gati & Tal, 2008) ซึ่งในประเทศไทยยังไม่ปรากฏการใช้ทฤษฎีการเลือกอาชีพมาใช้ในการศึกษาเพื่ออธิบายสาเหตุของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

นอกจากนี้ ยังพบว่าประชากรที่ใช้ศึกษาที่ผ่านมาเป็นการศึกษาภาคตัดขวางที่มีการเก็บข้อมูลการตัดสินใจ 2 แบบ คือ ความตั้งใจศึกษาต่อ (Intension to Study) การศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการตัดสินใจศึกษาต่อ (วรณี แกมเกตุ, 2536; ทศนา ทองภักดี และคณะ, 2551) บางงานวิจัยศึกษากับนักศึกษาอาชีวศึกษาที่ผ่านการตัดสินใจแล้ว (Made Decision) (ธนากร พงษ์เผือก, 2549; วันฉัตร ทิพย์มาศ, 2556) ซึ่งตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Fishbein & Ajzen, 1975; 2010) ความตั้งใจ (Intension) เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล (Behavior) และจากการวิเคราะห์ถ้อยถ้อยงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลพบว่าระหว่างทั้ง 2 ตัวแปรมีค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์ระหว่าง 0.45 ถึง 0.62 (Notain, 1998; Randall, & Wolf, 1994; Sheppard et al., 1988; van den Putte, 1993 cited in Fishbein & Ajzen, 2010) ดังนั้น การศึกษาการตัดสินใจโดยใช้ความตั้งใจ หรือผลการตัดสินใจในการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่สามารถให้คำตอบถึงพฤติกรรมการตัดสินใจที่ชัดเจน จึงควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจและพฤติกรรมไปพร้อม ๆ กัน

นอกจากนี้ ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจและพฤติกรรมที่สนใจศึกษาที่มีขนาดปานกลาง แสดงให้เห็นว่ามีประชากรบางกลุ่มเปลี่ยนความตั้งใจของตนเองเมื่อต้องทำการตัดสินใจจริง ซึ่งการไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจหรือการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนั้น ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่ผ่านมาศึกษาในประเด็นดังกล่าวในประเทศไทยว่ามีปัจจัยใดสามารถใช้อำนาจการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาปัจจัยอำนาจความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียน เพื่อใช้เป็นสารสนเทศให้กับครูแนะแนวและผู้ปกครองในการเสริมสร้างความมั่นใจในการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนในการเลือกศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสถานการณ์ จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยไม่พบทฤษฎีหรืองานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความคงทนในการตัดสินใจเลือกอาชีพหรือศึกษาต่อโดยตรง มีเพียงทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการศึกษารตัดสินใจเลือกอาชีพและการตัดสินใจศึกษาต่อ ผู้วิจัยจึงใช้ทฤษฎีและงานวิจัยดังกล่าวมาเพื่อกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Fishbein & Ajzen, 1975; 2010) เป็นทฤษฎีในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมที่สนใจศึกษา ทฤษฎีเสนอว่าพฤติกรรมได้รับอิทธิพลจากความตั้งใจแสดงพฤติกรรมและความตั้งใจแสดงพฤติกรรมได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ถึงอิทธิพลของบุคคลนัยสำคัญ เจตคติต่อพฤติกรรม และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมหรือการรับรู้ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

เจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลนั้นเป็นความรู้สึกทางบวกหรือลบต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษา (เรวดี วัฒนโกศล, 2533) ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Domain) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าเจตคติอีกด้านหนึ่ง คือ ความคิด ซึ่งสามารถหรือค่านิยมหรือการเห็นคุณค่าต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษา เช่น นักเรียนเรียนอาชีวศึกษาเป็นคนไม่ฉลาด เรียนอาชีวศึกษาแล้วไม่ปลอดภัย จบมาแล้วได้งานระดับล่าง มีรายได้ต่ำ เป็นต้น (จิราภรณ์ ภูเทศและ บารมี บุญทรง, 2555; หนังสือพิมพ์แนวหน้า, 25 กันยายน 2556)

ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเสนอว่าเจตคติต่อพฤติกรรมจะส่งผลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียน (ชนากร พงษ์เผือก, 2549; วันฉัตร ทิพย์มาศ, 2556) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าเจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาทั้งด้านความรู้สึกและการเห็นคุณค่าจะสามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้

การรับรู้ถึงอิทธิพลของบุคคลนัยสำคัญของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน จากการศึกษาพบว่า อิทธิพลของบุคคลนัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจศึกษาต่อ ได้แก่ การรับรู้การแนะแนวจากครู (Ibrahim, Aloba, Wambiya, & Raburu, 2014) การรับรู้การสนับสนุนด้านอาชีพจากผู้ปกครองด้าน (1) ความช่วยเหลือในการพัฒนา (2) การเป็นแบบอย่างทางอาชีพ (3) การสนับสนุนด้วยวาจา และ (4) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Turner, Alliman-Brissett, Lapan, Udipi, & Ergun, 2003) และการรับรู้การสนับสนุนการตัดสินใจศึกษาต่อจากเพื่อน (Guay, Senecal, Gauthier, & Fernet, 2003) นอกจากนี้ ยังพบว่าการรับรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับ (1) ความสามารถของตนเองในการสอนบุตร (2) ค่านิยมเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้ปกครอง (3) ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการเรียน และ (4) ความฉลาดของบุตร มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อของบุตร (Wentzel, 1998; วรรณิ์ แกมเกตุ, 2536) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าการรับรู้การแนะแนวจากครู การรับรู้การสนับสนุนการตัดสินใจศึกษาต่อจากเพื่อน การรับรู้การสนับสนุนด้านอาชีพจากผู้ปกครองจำนวน 4 ด้าน และการรับรู้ของผู้ปกครองจำนวน 4 ด้าน จะสามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมด้านอาชีพ (Lent et al., 2002; Lent, 2005) พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1977) เป็นการศึกษาถึงการรับรู้ความสามารถของตนในการเลือกอาชีพ 5 ประการ ได้แก่ (1) การประเมินตนเองที่ชัดเจน (2) การค้นหาสารสนเทศเกี่ยวกับอาชีพ (3) การเลือกอาชีพเป้าหมาย (4) การวางแผนอนาคต และ (5) การแก้ไขปัญหาเมื่อแผนที่วางไว้ไม่สามารถปฏิบัติได้

การศึกษาการรับรู้ความสามารถในการเลือกอาชีพของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนในการเลือกอาชีพส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (Guay et al., 2003) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจศึกษาต่อ จะสามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้

ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นการศึกษาถึงความรู้สึกลึกถึงความยากในการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลซึ่งพัฒนาโดย กาทิ และคณะ (Gati et al., 1996; Gati & Saka, 2001) แนวคิดของความยาก ในการตัดสินใจเลือกอาชีพมีพื้นฐานมาจากความแตกต่างไปจากรูปแบบของ “อุดมคติของผู้ตัดสินใจเลือกอาชีพ” คือ บุคคลที่คำนึงถึงความต้องการในการตัดสินใจเลือกอาชีพ บรรณาธิการตัดสินใจของตนเองเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง ความแตกต่างจากรูปแบบอุดมคติของผู้ตัดสินใจ จึงเป็นความยากที่อาจจะส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวสามารถแบ่งเป็นสองทิศทาง ได้แก่ (1) การปกป้องตัวเองจากการสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพ และ (2) การนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมน้อยลง

ข้อเสนอของแนวคิดความยากในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ประกอบด้วยชุดของความยาก 3 กลุ่ม สามารถแบ่งย่อยได้เป็น 10 ความยากย่อย ชุดความยากแรก คือ การขาดความพร้อม (Lack of Readiness) ได้แก่ (1) ขาดแรงจูงใจที่จะมุ่งมั่นในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (2) ความไม่กล้าตัดสินใจโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทุกประเภท และ (3) ความเชื่อที่ผิด ซึ่งได้แก่ความเชื่อที่ไร้เหตุผลเกี่ยวกับ

กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (เช่น ฉันเชื่อว่าอาชีพในอนาคตของฉันมีเพียงอาชีพเดียวเท่านั้น) ชุดความยากที่สอง คือ การขาดสารสนเทศ (Lack of Information) ได้แก่ (4) ขาดความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติในกระบวนการ (5) ขาดสารสนเทศเกี่ยวกับตัวตนของตนเอง (6) ขาดสารสนเทศเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ (เช่น อาชีพ สาขาในการศึกษาต่อ) และ (7) ขาดสารสนเทศเกี่ยวกับวิธีการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเพิ่มเติม ชุดความยากที่สาม คือ ความไม่สม่ำเสมอของสารสนเทศ (Inconsistent Information) ได้แก่ (8) สารสนเทศไม่น่าเชื่อถือ กล่าวคือ ความยากเกี่ยวกับสารสนเทศที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกัน (เช่น เกรดสูงแต่คะแนน ONET ต่ำ) (9) ความขัดแย้งภายในตนเอง เช่น ความขัดแย้งเกี่ยวกับความชอบที่แตกต่างกันภายในใจ และ (10) ความขัดแย้งภายนอก เป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลนัยสำคัญ

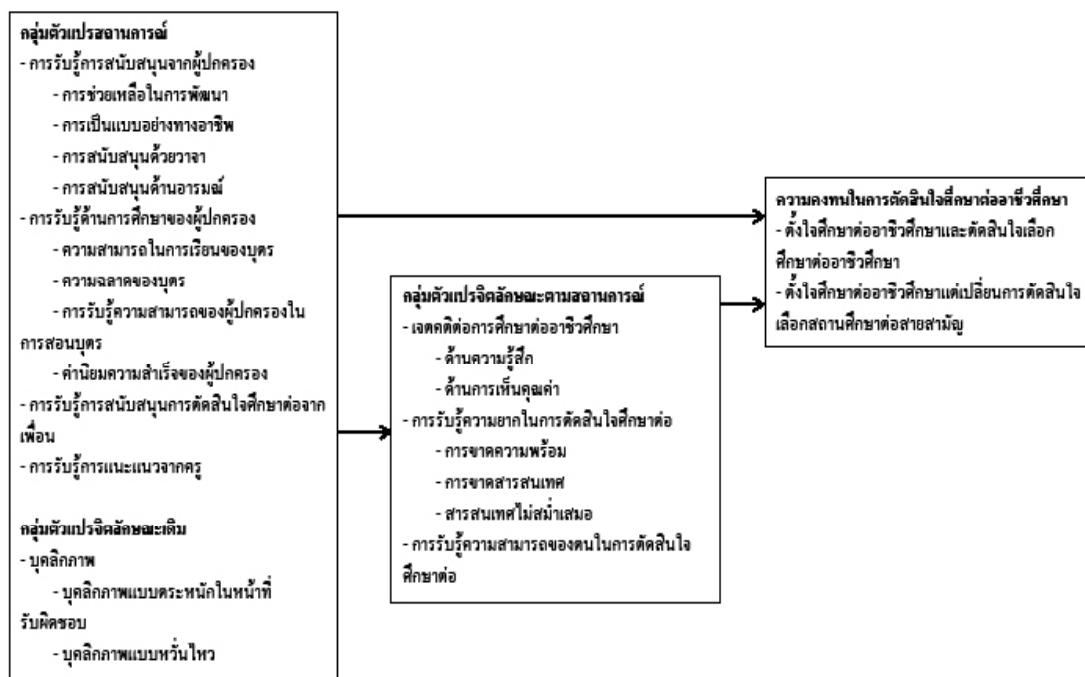
มีการศึกษาอิทธิพลของความยากในการตัดสินใจเลือกอาชีพต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียนเกรด 11-12 และวัยผู้ใหญ่ พบว่า ทั้งสองกลุ่มความยากในการตัดสินใจเลือกอาชีพมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสนใจอาชีพ (Albion & Fogarty, 2002) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าความยากในการตัดสินใจด้านการขาดความพร้อม การขาดสารสนเทศ และสารสนเทศไม่สม่ำเสมอ จะสามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีพศึกษาได้

ทฤษฎีบุคลิกภาพ พบว่ามีบุคลิกภาพ 2 องค์ประกอบจาก 5 องค์ประกอบ (Big Five Personality) (Costa, & McCrae, 1995) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยพบว่าบุคลิกภาพแบบห้วนใจหิวมีอิทธิพลทางลบต่อความสามารถในการเลือกอาชีพ (Marcionetti, 2014) และบุคลิกภาพแบบตระหนักรู้ในหน้าที่รับผิดชอบมีอิทธิพลทางบวกต่อความสนใจอาชีพของวัยรุ่นและผู้ใหญ่ (Albion & Fogarty, 2002) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าบุคลิกภาพแบบห้วนใจหิว และแบบตระหนักรู้ในหน้าที่รับผิดชอบ จะสามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีพศึกษาได้

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ทฤษฎีนี้ได้กำหนดปัจจัยสาเหตุว่ามีอิทธิพลมาจาก 4 แหล่งคือ (1) สถานการณ์ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวของบุคคล (2) จิตลักษณะเดิม เป็นจิตลักษณะที่ติดตัวมา (3) จิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นจิตลักษณะที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ โดยข้อเสนอของทฤษฎีกล่าวว่า สถานการณ์และจิตลักษณะเดิมสามารถส่งอิทธิพลต่อจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรม และ จิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรม และ (4) จิตลักษณะเดิมสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์และส่งผลปฏิสัมพันธ์ต่อจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมได้ (Magnusson & Endler, 1976; Walsh, Craik & Price, 2000; Tett & Burnett, 2003 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2541; ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2550)

จากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมแสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมนั้นไม่ใช่เป็นการสัมพันธ์ทางตรงเพียงอย่างเดียวแต่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบเส้นทาง (Path) หรือความสัมพันธ์แบบลำดับขั้น (Hierarchy) โดยกลุ่มตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ (Mediator) ระหว่างกลุ่มตัวแปรสถานการณ์และจิตลักษณะเดิม กับพฤติกรรมที่สนใจศึกษา ดังนั้นในการศึกษานี้จึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยม ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา และติดตามนักเรียนกลุ่มเดิมเมื่อศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายสามัญ (เปลี่ยนความตั้งใจ = 0) หรือศึกษาต่อชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 (ไม่เปลี่ยนความตั้งใจ/คงทน = 1) ในเขตจังหวัด จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดสุโขทัย

ตัวอย่าง ขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรกำหนดขนาดของตัวอย่างขั้นต่ำของการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกจากข้อเสนอของ เพดดัซซี่ คอนคาโต เคมเปอร์ โฮล์ฟอร์ด และเฟ因斯坦 (Peduzzi, Concato, Kemper, Holford, & Feinstein, 1996) ได้แก่ $n = 10k/p$ เมื่อ k คือ จำนวนตัวแปรอิสระ และ p คือ สัดส่วนของกลุ่มตัวแปรตามที่มีขนาดเล็กที่สุด ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ 400 คน ($10 \times 20 / 0.50$) วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Strata) ตามประเภทโรงเรียน โดยแบ่งเป็น โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบขยายโอกาสที่มีทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (สังกัด สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา: สพป.) กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (สังกัด สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา: สพม.) แล้วสุ่มอย่างง่ายให้นักเรียนในแต่ละกลุ่ม จำนวน 200 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน เก็บข้อมูลจริงได้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 342 คน โดยเป็นนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพป. จำนวน 235 คน และ สังกัด สพม. จำนวน 107 คน เนื่องจากนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพม. ส่วนที่มีความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษามีจำนวนน้อย

จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามเป้าหมาย จึงทำการเพิ่มจำนวนตัวอย่างกับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพป.

เครื่องมือวิจัย

ความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ 2 ระยะ ได้แก่ การวัดความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาแบ่งเป็น (1) ตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา (2) ตั้งใจศึกษาต่อสายสามัญ คัดเลือกเฉพาะกลุ่มที่ 1 ติดตามผลการตัดสินใจศึกษาเลือกศึกษาต่อ แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ (1) กลุ่มตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาและตัดสินใจเลือกศึกษาต่ออาชีวศึกษา และ (2) กลุ่มตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาแต่เปลี่ยนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายสามัญ

แบบวัดบุคลิกภาพ เป็นแบบวัดการรับรู้ถึงลักษณะของตนเองของนักเรียน จำนวน 2 ด้าน คือ (1) บุคลิกภาพแบบตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบ และ (2) บุคลิกภาพแบบหัวไว คัดแปลงมาจากแบบวัดของ วัลภา สบายยิ่ง (2541) ด้านละ 6 ข้อ เป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.461 และ 0.371 ตามลำดับ

การรับรู้การสนับสนุนด้านอาชีพของผู้ปกครอง เป็นแบบวัดการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านอาชีพจากผู้ปกครอง จำนวน 4 ด้าน คือ (1) ความช่วยเหลือในการพัฒนา (2) การเป็นแบบอย่างทางอาชีพ (3) การสนับสนุนด้วยวาจาและ (4) การสนับสนุนด้านอารมณ์ คัดแปลงมาจากแบบวัดของ เทอร์เนอร์ และคณะ (Turner et al., 2003) จำนวน 27 ข้อ เป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.709, 0.844, 0.803 และ 0.888 ตามลำดับ

การรับรู้ด้านการศึกษาของผู้ปกครอง เป็นแบบวัดการรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อหรือความใฝ่ฝันของผู้ปกครองเกี่ยวกับบุตรของตนเองด้านการศึกษา จำนวน 4 ด้าน คือ (1) ความสามารถในการเรียนของบุตร (2) ความฉลาดของบุตร (3) การรับรู้ความสามารถของผู้ปกครองในการสอนบุตร และ (4) ค่านิยมความสำเร็จของผู้ปกครอง คัดแปลงมาจากแบบวัดของ เว็นซ์เซล (Wentzel, 1998) ด้านที่ 1 เป็นการวัดความคาดหวังเกี่ยวกับเกรดของบุตร จาก “A” ถึง “E” จำนวน 6 ข้อ (6 วิชา) ด้านที่ 2 ถึง 4 จำนวน 9 ข้อ เป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.854, 0.704, 0.710 และ 0.713 ตามลำดับ

การรับรู้การสนับสนุนการตัดสินใจศึกษาต่อจากเพื่อน เป็นแบบวัดการรับรู้ของนักเรียนถึงการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากเพื่อนเพื่อบรรเทาความทุกข์ร้อนและเสริมสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียน คัดแปลงมาจากแบบวัดของ ไชเมท, ดาแฮม, ไชเมท, และฟาเลห์ (Zimet, Dahlem, Zimet, & Farley, 1988) จำนวน 4 ข้อ เป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.853

การรับรู้การแนะนำจากครู เป็นการวัดการรับรู้ของนักเรียนถึงการแนะนำการศึกษาต่อของครู คัดแปลงมาจากแบบวัดของ อิบราฮิม และคณะ (Ibrahim et al., 2014) จำนวน 9 ข้อ เป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.879

เจตคติต่ออาชีวศึกษา เป็นแบบวัด (1) ความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาต่ออาชีวศึกษา ซึ่งคัดแปลงมาจากบางส่วนของแบบวัดของ เรวดี วัฒนทกโกศล (2533) จำนวน 10 ข้อ และ (2) การเห็นคุณค่าของนักเรียนต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ เป็นมาตราประเมินค่าแบบ

จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา จำนวน 342 คน เมื่อทำการตัดสินใจแล้วพบว่า มีผู้มีความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 (สพป. จำนวน 190 คน และ สพม.จำนวน 43 คน และเพศชาย จำนวน 123 คน เพศหญิง 120 คน) และเป็นผู้ที่เปลี่ยนการตัดสินใจไปศึกษาต่อสายสามัญ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 (สพป.จำนวน 45 คน และ สพม.จำนวน 64 คน และเพศชาย จำนวน 57 คน เพศหญิง จำนวน 52 คน) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ

เพียร์สันระหว่างตัวแปรแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

	C1	C2	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16	X17	X18
Y	.41	.01	-.06	.13	.01	.03	.05	-.03	.09	.04	.12	-.13	-.16	.12	.26	.33	-.03	-.14	-.13	.15
C1		.09	.09	.06	-.11	.00	-.09	-.15	-.09	-.11	-.10	-.03	-.03	-.09	.28	.33	.02	.02	.02	-.05
C2			-.05	-.11	-.19	-.08	-.06	-.06	-.10	-.07	-.36	.06	.09	-.14	-.00	.02	.06	.04	.02	.03
X1				-.16	.05	.02	-.04	.01	-.07	-.04	-.05	.18	.17	-.02	.04	.05	.02	.06	.05	-.02
X2					.26	.25	.36	.22	.35	.33	.17	.03	-.01	.26	.14	.13	.06	-.03	-.02	.34
X3						.42	.40	.32	.37	.37	.16	.16	.12	.23	.09	.07	-.00	.02	.01	.29
X4							.48	.38	.49	.46	.15	.04	-.00	.23	.12	.13	.05	-.04	-.04	.41
X5								.81	.91	.94	.19	.10	.05	.30	.05	.02	.07	.03	.01	.47
X6									.74	.81	.17	.06	.01	.26	.02	-.02	.04	.03	.03	.39
X7										.94	.24	.06	.00	.34	.04	.02	.07	.00	-.02	.46
X8											.17	.11	.07	.29	.03	.00	.07	.03	.02	.46
X9												-.15	-.22	.36	.01	.02	.08	.02	.03	.09
X10													.95	.15	-.00	-.03	-.01	.11	.10	.08
X11														.00	-.03	-.06	-.01	.11	.09	.01
X12															.10	.07	-.00	-.03	-.03	.28
X13																.60	.04	.00	.01	.16
X14																	.05	.01	.01	.18
X15																		.72	.72	.12
X16																			.97	-.01
X17																				-.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา (Y) กับตัวแปรสาเหตุมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและทางลบ ระหว่าง -.16 ถึง .41 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ สังกัด (C1) สูงสุด และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความสามารถของผู้ปกครองในการสอนบุตร (-.16) สูงสุด

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุด้วยกันพบว่า มีบางตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันเองสูงมาก ซึ่งมาจากตัวแปรสาเหตุที่เป็นองค์ประกอบในตัวแปรเดียวกัน โดยความสัมพันธ์สูงกว่า .85 ตามเกณฑ์ของ Kenny (1998) ที่เป็นจุดตัดที่แสดงว่าองค์ประกอบดังกล่าวมุ่งวัดเรื่องเดียวกันสามารถนำมารวมคะแนนและตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ได้ ได้แก่

การรับรู้การสนับสนุนด้านอาชีพของผู้ปกครอง มีองค์ประกอบความช่วยเหลือในการพัฒนา (X5) การสนับสนุนด้วยวาจา (X7) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (X8) (.91 ถึง .94) ผู้วิจัยทำการรวมคะแนนและตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ว่า การสนับสนุนจากผู้ปกครอง (X578) ส่วนการเป็นแบบอย่างทางอาชีพ (X6) ยังคงเป็นองค์ประกอบในการศึกษาเหมือนเดิม เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ต่ำกว่า .85 (.74 ถึง .81)

ความเชื่อด้านการศึกษาของผู้ปกครอง มีองค์ประกอบความฉลาดของบุตร (X10) และการรับรู้ความสามารถของผู้ปกครองในการสอนบุตร (X11) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ .95 ผู้วิจัยทำการรวมคะแนนและตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ว่า ความคาดหวังของผู้ปกครอง (X1011) สำหรับความสามารถในการเรียนของบุตร (X9) และค่านิยมความสำเร็จของผู้ปกครอง (X12) ยังคงเป็นองค์ประกอบในการศึกษาเหมือนเดิม

การรับรู้ความยากในการตัดสินใจศึกษาต่อ มีองค์ประกอบการขาดสารสนเทศ (X16) สารสนเทศไม่สม่ำเสมอ (X17) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ .97 ผู้วิจัยทำการรวมคะแนนและตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ว่า การขาดสารสนเทศ (X1617) สำหรับการขาดความพร้อม (X15) ยังคงเป็นองค์ประกอบในการศึกษาเหมือนเดิม

ดังนั้น ตัวแปรสาเหตุที่ใช้จำแนกความคงทนในการศึกษาต่ออาชีวศึกษาจากจำนวน 20 ตัวแปรเหลือ 16 ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรควบคุม 2 ตัวแปร ตัวแปรจิตลักษณะเดิมและตัวแปรสถานการณ์ 9 ตัวแปร และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ 5 ตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา

ผู้วิจัยใช้ตัวแปรสาเหตุจำนวน 16 ตัวแปร มาเป็นตัวแปรจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกปัจจัยจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา

ตัวแปรจำแนก	Odd ratio	95%CI		Odd ratio	95%CI		Odd ratio	95%CI	
		Lower	Upper		Lower	Upper		Lower	Upper
ค่าคงที่	0.666			0.712			0.639		
สังกัด* (C1)	6.284	3.793	10.412	6.030	3.479	10.449	5.197	2.835	9.526
เพศ (C2)	1.016	0.617	1.671	1.206	0.696	2.092	1.199	0.670	2.145
บุคลิกภาพแบบหัวน้าว (X1)				0.058	0.000	434.95	0.043	0.000	459.95
บุคลิกภาพแบบตระหนักรู้ (X2)				0.991	0.538	1.825	0.679	0.347	1.329
การรับรู้ จากเพื่อน (X3)				1.266	0.846	1.896	1.145	0.747	1.754

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปรจำแนก	Odd ratio	95%CI		Odd ratio	95%CI		Odd ratio	95%CI	
		Lower	Upper		Lower	Upper		Lower	Upper
การรับรู้การแนะแนวจากครู (X4)				0.706	0.384	1.299	0.488	0.248	0.962
การสนับสนุนจากผู้ปกครอง (X578)				1.223	0.966	1.549	1.196	0.926	1.545
การเป็นแบบอย่างทางอาชีพ (X6)				0.656	0.366	1.177	0.661	0.351	1.244
ความสามารถในการเรียนของบุตร (X9)				1.069	0.685	1.668	1.015	0.635	1.620
ความคาดหวังของผู้ปกครอง (X1011)				0.719	0.550	0.940	0.747	0.561	0.994
ค่านิยมความสำเร็จ (X12)				1.437	0.915	2.258	1.192	0.739	1.924
เจตคติด้านความรู้สึกล (X13)							1.125	0.701	1.807
เจตคติด้านการเห็นคุณค่า* (X14)							2.042	1.230	3.391
การขาดความพร้อม (X15)							1.224	0.557	2.691
การขาดสารสนเทศ (X1617)							0.709	0.487	1.033
การรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจศึกษาต่อ* (X18)							2.120	1.114	4.032

หมายเหตุ CI หมายถึง Confidence Interval, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่าสัมประสิทธิ์แสดงเป็นตัวหนา)

ตารางที่ 3 ดัชนีแสดงความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนี	โมเดลขั้นที่ 1	โมเดลขั้นที่ 2	โมเดลขั้นที่ 3
-2Log likelihood (-2LL) χ^2	373.718	359.118	333.094

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ดัชนี	โมเดลขั้นที่ 1	โมเดลขั้นที่ 2	โมเดลขั้นที่ 3
Nagelkerke R^2	0.206	0.256	0.340
Hosmer & Lemshow χ^2	1.528 (df=2) ns	10.402 (df=8) ns	9.705 (df=8) ns
ร้อยละของการทำนายถูกต้อง	74.3	76.3	78.1
กลุ่มเปลี่ยนการตัดสินใจ	58.7	53.2	55.0
กลุ่มไม่เปลี่ยน/คงทน	81.5	87.1	88.8

หมายเหตุ ns หมายถึง non-significant

จากตารางที่ 2 และ 3 ขั้นที่ 1 ตัวแปรจำแนกเป็นปัจจัยด้านประชากรได้แก่ เพศและสังกัด เพื่อใช้เป็นตัวแปรควบคุมความแปรปรวนก่อนการนำตัวแปรจำแนกเข้ามาศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านประชากรทั้งสองตัวแปรร่วมกันจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสม (Hosmer & Lemshow ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) สามารถอธิบายการจำแนกกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ กับไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ ได้ร้อยละ 20.6 (Nagelkerke = 0.206) โดยสามารถจำแนกได้ถูกต้องร้อยละ 74.3 แบ่งเป็นจำแนกกลุ่มที่คงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ถูกต้อง ร้อยละ 81.5 และจำแนกกลุ่มที่เปลี่ยนไปศึกษาต่อสายสามัญได้ถูกต้อง ร้อยละ 58.7

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า เพศไม่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียนได้แต่การศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดต่างกันสามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าเมื่อนักเรียนศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัด สพพ.จะมีความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพม. 6.284 เท่า (odd ratio 6.284 เนื่องจาก $\text{sพพ.}=1$)

ขั้นที่ 2 ตัวแปรจำแนกเป็นปัจจัยสถานการณ์และปัจจัยจิตลักษณะเดิม จำนวน 9 ตัวแปร เข้ามาเป็นปัจจัยจำแนกร่วมกับปัจจัยด้านประชากร พบว่า -2LL changed เท่ากับ 14.60 (df=9) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรไม่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ได้อย่างไรก็ตามในรายละเอียดพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองสามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียนได้ โดยพบว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีความคาดหวังเกี่ยวกับความฉลาดของนักเรียนและผู้ปกครองมีความมั่นใจในตนเองในการสอนบุตรสูงขึ้น จะมีแนวโน้มเปลี่ยนการตัดสินใจไปศึกษาต่อสายสามัญเพิ่มขึ้น ร้อยละ 28.1 (1 - 0.719)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า ปัจจัยสถานการณ์และตัวแปรจิตลักษณะเดิม จำนวน 9 ตัวแปรสามารถใช้จำแนกกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจกับไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.0

ขั้นที่ 3 ตัวแปรจำแนกเป็นปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ จำนวน 5 ตัวแปร ร่วมกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยสถานการณ์และปัจจัยจิตลักษณะเดิม พบว่า -2LL changed เท่ากับ 26.02 ($df = 5$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ามีอย่างน้อย 1 ตัวแปรในปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 5 ตัวแปร สามารถใช้จำแนกกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจกับไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 8.4 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า เจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาด้านการเห็นคุณค่าและการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจศึกษาต่อ สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ โดยพบว่า นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีเห็นคุณค่าทางบวกกับการศึกษาต่ออาชีวศึกษามีความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น 2.042 เท่า และนักเรียนที่รับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจศึกษาต่อสูงขึ้นมีความคงทนในการตัดสินใจต่ออาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น 2.120 เท่า

นอกจากนี้พบว่า เมื่อนำกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์เข้ามาศึกษาเป็นตัวทำนายร่วมด้วย กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ ได้แก่ ความคาดหวังของผู้ปกครองจะมีอิทธิพลในการเปลี่ยนการตัดสินใจไปศึกษาต่อสายสามัญของนักเรียน ลดลงจากร้อยละ 28.1 เหลือร้อยละ 25.3 ($1 - 0.747$) และการรับรู้การแนะแนวจากครูกลับมาจะมีอิทธิพลต่อความคงทนต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา โดยพบว่านักเรียนที่มีการรับรู้การแนะแนวจากครูสูงขึ้นจะมีแนวโน้มเปลี่ยนการตัดสินใจไปศึกษาต่อสายสามัญเพิ่มขึ้นร้อยละ 51.2 ($1 - 0.488$)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า ตัวแปรจำแนกทั้ง 16 ตัวแปร มีความเหมาะสมในการใช้เป็นตัวแปรจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา (Hosmer & Lemshow ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจกับไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจได้ ร้อยละ 34.0 (Nagelkerke = 0.340) โดยสามารถจำแนกได้ถูกต้อง ร้อยละ 78.1 แบ่งเป็นจำแนกกลุ่มที่คงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ถูกต้อง ร้อยละ 88.8 และจำแนกกลุ่มที่เปลี่ยนไปศึกษาต่อสายสามัญได้ถูกต้อง ร้อยละ 55.0

ผลการทดสอบความคงที่ของสมการถดถอยโลจิสติก

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความคงที่ของสมการถดถอยโลจิสติกปัจจัยจำแนกคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา

ตัวแปรจำแนก	B	95%CI		B	95%CI		B	95%CI	
		Lower	Upper		Lower	Upper		Lower	Upper
ค่าคงที่	-0.406	-0.899	0.114	-0.340	-0.868	0.203	-0.447	-1.042	0.101
สังกัด*	1.838	1.318	2.355	1.797	1.105	2.636	1.648	0.830	2.660
เพศ	0.015	-0.466	0.528	0.188	-0.395	0.792	0.182	-0.406	0.778

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปรจำแนก	B	95%CI		B	95%CI		B	95%CI	
		Lower	Upper		Lower	Upper		Lower	Upper
บุคลิกภาพแบบหัวน้าว (X1)				-2.847	-12.662	6.378	-3.143	-13.08	5.191
บุคลิกภาพแบบตระหนักรู้ (X2)				-0.009	-0.682	0.657	-0.387	-1.131	0.326
การรับรู้จากเพื่อน (X3)				0.236	-0.208	0.695	0.135	-0.327	0.634
การรับรู้การแนะแนวจากครู (X4)				-0.348	-0.956	0.253	-0.717	-1.536	-0.020
การสนับสนุนของผู้ปกครอง (X578)				0.201	-0.054	0.484	0.179	-0.107	0.470
การเป็นแบบอย่างทางอาชีพ (X6)				-0.421	-1.050	0.167	-0.414	-1.123	0.203
ความสามารถในการเรียนของบุตร (X9)				0.067	-0.362	0.550	0.014	-0.466	0.514
ความคาดหวังของผู้ปกครอง (X1011)				-0.330	-0.652	-0.031	-0.292	-0.640	0.017
ค่านิยมความสำเร็จ (X12)				0.363	-0.129	0.876	0.176	-0.385	0.715
เจตคติด้านความรู้สึก (X13)							0.118	-0.360	0.672
เจตคติด้านการเห็นคุณค่า* (X14)							0.714	0.161	1.449
การขาดความพร้อม (X15)							0.202	-0.645	1.208
การขาดสารสนเทศ (X1617)							-0.343	-0.734	-0.045
การรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจศึกษาต่อ* (X18)							0.751	-0.122	1.769

หมายเหตุ CI หมายถึง Confidence Interval, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่าสัมประสิทธิ์แสดงเป็นตัวหนา), ตัวเอียง หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่การประมาณค่าแบบช่วงไม่มีค่า 0 รวมอยู่ด้วย

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรสังกัด เจตคติต่อการศึกษาคือปัจจัยที่สามารถใช้อธิบายความแปรปรวนต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการประมาณค่าแบบช่วงของตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจศึกษาต่อมีค่า 0 รวมอยู่ด้วย (-0.122 ถึง 1.769) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรนี้ไม่มีความคงที่ในการจำแนกความคงทนต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา

การรับรู้การแนะนำจากครู และการขาดสารสนเทศ พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ผลการประมาณค่าแบบช่วงไม่มีค่า 0 รวมอยู่ด้วย และพบว่าความคาดหวังของผู้ปกครองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการประมาณค่าแบบช่วงมีค่า 0 รวมอยู่ด้วย ทั้ง ๆ ที่ผลการประมาณค่าในตารางที่ 3 พบว่าตัวแปรนี้สามารถนำมาใช้ในการจำแนกความคงทนต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา แสดงให้เห็นว่าในประชากรตัวแปรทั้ง 3 ตัว ไม่มีความคงที่ในการจำแนกความคงทนต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาซึ่งพบว่ามี 6 ตัวแปรสามารถอภิปรายได้ดังนี้

สังกัดของโรงเรียนที่นักเรียนศึกษาอยู่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ โดยพบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพพ. เมื่อตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาแล้วจะศึกษาต่ออาชีวศึกษาจริงสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพม. ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงบริบทแล้วอาจเป็นเพราะ โรงเรียนสังกัด สพพ. ที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสส่วนใหญ่จัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาแล้วหากต้องการศึกษาต่อต้องแสวงหาที่เรียนใหม่แต่โรงเรียนสังกัด สพม. ส่วนใหญ่จะจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนักเรียนจึงอาจมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อในโรงเรียนเดิมของตนเองถึงแม้มีความตั้งใจที่จะศึกษาต่ออาชีวศึกษาก็ตาม

เจตคติต่อการศึกษาคือปัจจัยที่สามารถใช้อธิบายความแปรปรวนต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ พบว่าสามารถใช้อธิบายความแปรปรวนต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ กล่าวคือสามารถใช้อธิบายความเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ซึ่งลักษณะดังกล่าวเรียกว่าอิทธิพลปฏิสัมพันธ์แบบอิทธิพลอย่างง่าย (Simple Effect) (Jaccard, Turrisi, & Wan, 2003) แสดงให้เห็นว่าทั้งสองตัวแปรทำหน้าที่เป็นตัวแปรเงื่อนไข (Moderator Variable) ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาและผลการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Fishbein & Ajzen, 1975; 2010) ที่เสนอว่าการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Self-control) (สำหรับศึกษาพฤติกรรมทางลบ) หรือการรับรู้ความสามารถของตน (Self-efficacy) (สำหรับพฤติกรรมทางบวก) (Bandura, 1997) เป็นตัวแปรเงื่อนไขความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจแสดงพฤติกรรมและพฤติกรรมของบุคคล และการวิจัยครั้งนี้ได้ขยายองค์ความรู้เดิม เนื่องจากตามข้อเสนอของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เจตคติไม่ได้

ทำหน้าที่เป็นตัวแปรเงื่อนไข แต่ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าเจตคติสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแปรเงื่อนไข ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจแสดงพฤติกรรมและพฤติกรรมของบุคคล

อย่างไรก็ดีในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเจตคติเป็น 2 ตัวแปร พบว่าเจตคติต่อการศึกษต่ออาชีวศึกษาด้านความรู้สึกไม่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาแสดงให้เห็นว่าในบริบทของสังคมไทยเจตคติต่อการศึกษต่ออาชีวศึกษาด้านความรู้สึก (Affective Domain) (ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ) ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการศึกษาตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ไม่ใช่สาเหตุของเปลี่ยนแปลงความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียน แต่เป็นเจตคติด้านการรู้คิด (Cognitive Domain) เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของการเรียนอาชีวศึกษาซึ่งสอดคล้องกับความคิดหน่วยราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีวศึกษาที่ว่า สาเหตุหลักที่ทำให้ให้นักเรียนเลือกเรียนอาชีวศึกษาน้อยเนื่องจากผู้ปกครองและนักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการศึกษต่ออาชีวศึกษา เห็นคุณค่าของการเรียนอาชีวศึกษาน้อยกว่าการเรียนสายสามัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2553; จิราภรณ์ ภูเทศ และ บารมี บุญทรง, 2555; หนังสือพิมพ์แนวหน้า, 25 กันยายน 2556)

การรับรู้ความสามารถของคนต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ผลการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติพบว่าทั้งการประมาณค่าและการวิเคราะห์ซ้ำแบบบูทสเตรปค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งสองครั้ง อย่างไรก็ตามพบว่าผลการประมาณค่าแบบช่วงของการวิเคราะห์ซ้ำแบบบูทสเตรปค่าเบต้าที่มี 0 รวมอยู่ด้วย (-0.122 ถึง 1.769) แสดงว่าผลการประมาณค่าดังกล่าวยังไม่คงที่หรือเรียกว่ายังไม่แกร่งพอ จึงควรมีการศึกษาซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อศึกษาความคงที่ข้ามกลุ่ม (Cross-validation)

การรับรู้การแนะนำจากครู ผลการวิจัยพบว่าสามารถใช้จำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ แต่ผลการจำแนกที่ยังไม่คงที่ โดยพบว่านักเรียนที่มีความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาหากมีการรับรู้การแนะนำจากครูสูงขึ้นจะยิ่งเปลี่ยนใจไปศึกษาต่อสายสามัญเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าบทบาทแนะนำของครูมีแนวโน้มที่จะแนะนำให้นักเรียนศึกษาต่อสายสามัญทั้ง ๆ ที่นักเรียนตั้งใจศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งบทบาทการแนะนำการศึกษาต่อหรือการแนะนำอาชีพสำหรับครูนั้นควรเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารและให้คำปรึกษาด้านอาชีพและการจ้างงานตามความถนัดความสนใจและตามค่านิยมของนักเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน (กรมการจัดหางาน, 2559) มากกว่าที่จะชี้นำนักเรียนให้เลือกศึกษาต่อ

ความคาดหวังของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรนี้สามารถใช้จำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้แต่การจำแนกที่ยังไม่คงที่ แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่เชื่อว่าบุตรของตนเองฉลาดและรับรู้ว่าตนเองสามารถสอนบุตรได้มีอิทธิพลทำให้บุตรของตนเองเปลี่ยนไปศึกษาสายสามัญมากขึ้น ถึงแม้ตัวนักเรียนเองจะมีความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรของตนเองศึกษาต่อสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ (จิราภรณ์ ภูเทศ และ บารมี บุญทรง, 2555; หนังสือพิมพ์แนวหน้า, 25 กันยายน 2556) จึงพยายามกระตุ้นให้นักเรียนเปลี่ยนการตัดสินใจ โดยเฉพาะผู้ปกครองที่เชื่อว่าบุตรของตนเองฉลาดและตนเองสามารถสอนลูกให้เป็นไปตามที่ตนเองหวังได้

การขาดสารสนเทศพบว่าทั้งการประมาณค่าและการศึกษาความคงที่การขาดสารสนเทศไม่สามารถ

ใช้จำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ แต่ผลการประมาณค่าแบบช่วงในการศึกษาความคงที่พบว่าสามารถจำแนกได้ โดยพบว่าในขณะที่นักเรียนทำการตัดสินใจแล้วพบว่าตนเองขาดสารสนเทศที่เหมาะสมในการตัดสินใจและสารสนเทศที่มีก็ไม่สม่ำเสมอ จะมีแนวโน้มที่จะทำการเปลี่ยนความตั้งใจจากการเลือกศึกษาต่ออาชีวศึกษาเป็นเรียนต่อสายสามัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัลเบียน และ ฟอการ์ตี (Albion & Fogarty, 2002) ที่พบว่าวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่มีความยากในการตัดสินใจสูงจะมีความสนใจในอาชีพต่ำ

2. ปัจจัยที่ไม่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา มีจำนวน 9 ตัวแปร ไม่นับรวม เพศ ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นปัจจัยควบคุมก่อนการศึกษา สามารถอธิบายได้ดังนี้

วรรณกรรมที่ใช้ในการกำหนดสมมติฐานการวิจัยเป็นการปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุ (Cause) กับตัวแปรผล (Effect) แต่ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างตัวแปรใหม่ คือ ความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษากับการเปลี่ยนความตั้งใจไปศึกษาต่อสายสามัญ จากตัวแปรเดิมคือ ความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษากับผลการตัดสินใจ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ศึกษาต่ออาชีวศึกษา และ ศึกษาต่อสายสามัญ ดังนั้น ตัวแปรที่สร้างขึ้นใหม่นั้นจะเป็นตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรเดิม ตัวแปรที่นำมาศึกษาจึงควรเป็นตัวแปรที่ใช้ในการอธิบายปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยสาเหตุในการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกอาชีพหรือเลือกศึกษาต่อ ไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาถึงตัวแปรเงื่อนไขความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเลือกอาชีพหรือความตั้งใจศึกษาต่อกับผลการตัดสินใจเลือกอาชีพหรือความตั้งใจศึกษาต่อ ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรที่พบว่าเป็นสาเหตุของความตั้งใจหรือพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกอาชีพและการตัดสินใจศึกษาต่อ มาค้นหาวามีตัวแปรใดบ้างจะสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแปรเงื่อนไขความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษากับพฤติกรรมการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ดังนั้น การที่ทั้ง 9 ตัวแปรดังกล่าวไม่สามารถจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาได้ ไม่ได้หมายถึงปัจจัยดังกล่าวไม่ใช่ปัจจัยสาเหตุของการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเพียงแต่ทั้ง 9 ตัวแปรไม่ใช่ตัวแปรเงื่อนไขความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษากับผลการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเท่านั้น

3. ขนาดของตัวแปรในการประมาณค่างานวิจัยครั้งนี้ใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างขั้นต่ำโดยอ้างอิงงานวิจัยของ เพดดัซซี และคณะ (Peduzzi et al., 1996) โดยคำนวณจากสูตร $n = 10k/p$ เมื่อ k คือ จำนวนตัวแปรอิสระ และ p คือสัดส่วนของกลุ่มตัวแปรตามที่มีขนาดเล็กที่สุด ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ 400 คน ($10 \times 20 / 0.50$) แต่เนื่องจากปัจจัย 2 ประการที่ทำให้ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เป็นไปตามการออกแบบการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ กล่าวคือ (1) ข้อมูลตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ Panel Data ที่ผู้วิจัยต้องรอเวลาในการเกิดเหตุการณ์ จากข้อมูล 2 ระยะ คือ ระยะแสดงความตั้งใจศึกษาต่อ (สอบถามตอนกำลังเรียนภาคการศึกษาสุดท้ายของมัธยมศึกษาปีที่ 3) และ ระยะแสดงผลการตัดสินใจศึกษาต่อ (เมื่อนักเรียนแจ้งผลการศึกษาต่อกับโรงเรียนเดิม) ดังนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถกำหนดได้ด้วยตนเองว่าสัดส่วนจะเท่ากับ 50:50 และเนื่องจากนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพม. มีความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน

200 คน ตามที่ออกแบบการวิจัยไว้เช่นกัน ซึ่งเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ดังกล่าว จะส่งต่อความชัดเจนของการประมาณค่า (Osborne, 2015) อย่างไรก็ตาม ออสบอร์น ยังได้เสนอวิธีการที่จะช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้วิธีการหนึ่ง คือ การใช้การวิเคราะห์ซ้ำแบบบูทสแตรป และการประมาณค่าแบบช่วง ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ซ้ำแบบบูทสแตรป และการประมาณค่าแบบช่วง ทำให้ผู้วิจัยพบข้อค้นพบสำคัญที่ช่วยให้สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ศึกษาเพิ่มมากขึ้นตามที่ได้อภิปรายข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีเจตคติที่ดีเห็นคุณค่าในการเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนที่รับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจศึกษาต่อ และทำให้นักเรียนมีความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น และนักเรียนที่ขาดสารสนเทศและสารสนเทศในการศึกษาต่อจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไม่คงที่หรือไม่สอดคล้องกัน จะทำให้นักเรียนเปลี่ยนการตัดสินใจไปศึกษาสายสามัญมากขึ้น สารสนเทศดังกล่าวครูที่ทำหน้าที่แนะแนวการศึกษาต่อในโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการแนะแนวนักเรียนที่สนใจและมีความตั้งใจศึกษาต่อในระบบอาชีวศึกษา โดยการแนะแนวให้นักเรียนเห็นคุณค่าในการเรียนอาชีวศึกษา และเห็นคุณค่าในการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษามาแล้ว นอกจากนี้ ครูแนะแนวควรให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งโรงเรียนเกี่ยวกับการศึกษาต่ออาชีวศึกษา ทำการทดสอบความสนใจและความถนัดของผู้เรียนว่าเหมาะสมกับการเรียนอาชีวศึกษาหรือไม่เพื่อให้นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายของตนเองและสามารถการปรับเปลี่ยนเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง และแนะนำกระบวนการที่จะปฏิบัติในการศึกษาต่อให้แก่แก่นักเรียน ซึ่งกระบวนการแนะแนวดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีเห็นคุณค่าในการศึกษาต่ออาชีวศึกษาและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจศึกษาต่อด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น

2. การแนะแนวจากครู จากผลการวิจัยมีแนวโน้มว่านักเรียนที่รับรู้การแนะแนวจากครูสูงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจไปศึกษาต่อสายสามัญเพิ่มขึ้นถึงแม้ว่านักเรียนเองมีความตั้งใจที่จะศึกษาต่ออาชีวศึกษาแสดงให้เห็นว่าครูมีแนวโน้มที่จะทำการแนะแนวให้นักเรียนศึกษาต่อสายสามัญทั้ง ๆ ที่นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา ดังนั้น ครูจึงควรได้รับการพัฒนาด้านการทำหน้าที่แนะแนวให้ตรงกับความต้องการและความถนัดของนักเรียนให้มากขึ้น พร้อม ๆ กับทำหน้าที่ประสานกับผู้ปกครองนักเรียนให้ทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนเนื่องจากผู้ปกครองที่มีเชื่อว่าบุตรของตนฉลาดและตนเองสามารถอบรมสั่งสอนลูกได้ นักเรียนจะมีแนวโน้มเปลี่ยนไปเลือกศึกษาต่อสายสามัญทั้ง ๆ ที่ตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา กล่าวคือพยายามเปลี่ยนปัจจัยด้านครูและผู้ปกครองจากการเป็นปัจจัยขัดขวางการศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียนให้เป็นปัจจัยเสริมความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาเรื่องความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาใช้วิธีการศึกษากลุ่มย่อย (Simple Effect) เฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีความตั้งใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา และศึกษาผลการตัดสินใจว่าเปลี่ยน

หรือไม่เปลี่ยนการตัดสินใจ โดยข้อมูลที่ได้เป็นแบบ Panel สองระยะเวลา คือ ระยะเวลาก่อนการตัดสินใจ (ความตั้งใจ) และระยะการตัดสินใจ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่มให้เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนั้น ควรทำวิจัยในประเด็นนี้ซ้ำโดยการเปลี่ยนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งนักวิจัยในระดับโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถเก็บข้อมูลของนักเรียนสะสมไว้เพื่อทำการทดสอบซ้ำได้

2. เนื่องจากตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล กล่าวว่าเจตคติ และการรับรู้ความสามารถของตนเป็นตัวแปรคั่นกลาง (Mediator Variable) ระหว่างตัวแปรที่สนใจศึกษากับสถานการณ์ภายนอก ดังนั้น การที่ตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลในการวิจัยครั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวแปรดังกล่าวส่งอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาและการรับรู้ความสามารถในการตัดสินใจศึกษาต่อก็เป็นได้ จึงควรมีการวิเคราะห์เส้นทางเพื่อทดสอบแนวคิดดังกล่าว

3. ควรทำการศึกษาปัจจัยจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่อสายสามัญ เพื่อเปรียบเทียบว่าปัจจัยจำแนกมีลักษณะเดียวกันหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยจำแนกความคงทนในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษา” เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของครอบครัว โรงเรียน และจิตลักษณะที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาของนักเรียนในประเทศไทย” ซึ่งได้รับทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (มร.พส.)” สัญญาเลขที่ TRG5780187 ผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนทั้งสองแหล่งไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2559). *คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน: กระบวนการช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนวรู้จักอาชีพ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.
- จิราภรณ์ ภูเทศ และ บารมี บุญทรง. (2555). ค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาของไทย: กรณีศึกษาจากสำนวนไทยและข่าวหนังสือพิมพ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 18(1), 91-109.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2541). รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. *วารสารทันตภิบาล*, 10(2), 105-108.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) และแนวทางการตั้งสมมติฐาน ในการวิจัยสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารพัฒนาลังคม*, 9(1), 85-117.
- ทัศนากทกดี, อรพินท์ ชูชม, และ อัจฉรา สุขารมณ. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ค่านิยมในอาชีพ กับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (รายงานวิจัยฉบับที่ 113) กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชนากร พงษ์เผือก. (2549). สาเหตุการไม่เลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4 ของ โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- เรวดี วัฒนากโกศล. (2533). การสำรวจความเชื่อ เจตคติ เจตนา และพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร ตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2536). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสถานศึกษาสำหรับบุตรของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคกลาง: การวิเคราะห์เส้นทาง (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วันฉัตร ทิพย์มาส. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักเรียน ในเขตภาคใต้ตอนบน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 24(2), 150-160.
- วัลภา สบายยิ่ง. (2541). ปัจจัยในการตั้งเป้าหมาย การรับรู้ความสามารถของตนเองและบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้จำหน่ายตรง (ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2553). การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ. กรุงเทพฯ: สกศ.
- หนังสือพิมพ์แนวหน้า. (25 กันยายน 2556). คำนิยมของผู้ปกครองและนักเรียน ไม่นิยมศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษา. หนังสือพิมพ์แนวหน้า. หน้า 5.
- อธิปตย์ คลี่สุนทร. (2557). การวางแผนและการศึกษาผลกระทบต่องานอดิเรกทางธรรมชาติ. *Rajabhat Journal of Sciences, Humanities & Social Science*, 15(1), 21-31.
- Albion, M. J., & Fogarty, G. J. (2002). Factors influencing career decision making in adolescents and adults. *Journal of Career Assessment*, 10(1), 91-126.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- _____. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Betz, N. E., Klein, K. L., & Taylor, K. M. (1996). Evaluation of a short-form of career decision making self-efficacy scale. *Journal of Career Assessment*, 4(1), 47-57.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1995). *Revised NEO personality inventory (NEO PI-R) and NEO five-factor inventory (NEO FFI)*. Florida: Psychology Assessment Resource.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading MA: Addison-Wesley.
- _____. (2010). *Predicting and changing behavior: The reasoned action approach*. New York: Psychology Press.

- Gati, I., & Saka, N. (2001). High school students' career-related decision-making difficulties. *Journal of Counseling & Development*, 79, 331-340.
- Gati, I., & Tal, S. (2008). Decision making models and career guidance. . In J. Athanasou, & R. V. Esbroeck (Eds), *International Handbook of Career Guidance* (pp. 157-185). Springer.
- Gati, I., Krausz, M., & Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision making. *Journal of counseling Psychology*, 43(4), 510-526.
- Guay, F., Senecal, C., Gauthier, L., & Fernet, C. (2003). Predicting career indecision: A self-determination theory perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 50(2), 165-177.
- Ibrahim, R., Aloka, P. J. O., Wambiya, P. & Raburu, P. (2014). Perceptions on the role n secondary school students' career decision making. *Journal of Educational and Social Research*, 4(6), 313-323.
- Jaccard, J., Turrissi, J., & Wan, C. K. (2003). *Interaction Effects in Multiple Regression* (2nd ed.). Beverly Hills, CA: Sage.
- Kenny, D. A. (1998). *Multiple latent variable models: Confirmatory factor analysis*. Retrieved from www.davidkenny.net/cm/mfactor.htm
- Lent, R. W. (2005). A social cognitive view of career development and counseling. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 101-127). New York: Wiley.
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (2002). Social cognitive caeer theory. In D. Brown (Ed.), *Career choice and development* (pp. 255-311). San Francisco: Jossey-Bass.
- Marcionetti, J. (2014). Factors affecting teenagers' career indecision in southern Switzerland. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 112, 158-166.
- Muthen, L. K., & Muthen, B. O. (2007). *Mplus user's guide*. (5th ed.). Los Angeles, CA: Muthen & Muthen.
- Osborne, J. W. (2015). *Best practices in logistic regression*. Los Angeles, CA: Sage.
- Peduzzi, P., Concato, J., Kemper, E., Holford, T. R., & Feinstein, A. R., (1996). A simulation study of the number of events per variable in logistic regression analysis. *Journal of Clinical Epidemiology*, 49, 1373-1379.
- Turner, S. L., Alliman-Brissett, A., Lapan, R. T., Udipi, S., & Ergun, D. (2003). The career-related parent support scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 36, 83-94.
- Wentzel, K. R. (1998). Parents' aspirations for children's educational attainments: Relational to parental belief's and social address variables. *Merril-Palmer Quarterly*, 44: 20-37.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.